

Dr hab. n.med. Grażyna Marczuk-Kolada
Kierownik Zakładu Stomatologii Dziecięcej
Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku

Ocena

dorobku naukowego, działalności dydaktycznej i organizacyjnej oraz szczególnego osiągnięcia naukowego dr n. med. Joanny Bagińskiej stanowiącego podstawę ubiegania się o stopień naukowy doktora habilitowanego w rozumieniu art.16 ust.2 ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym w związku z postępowaniem o nadanie Autorce stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk medycznych, dyscyplinie stomatologia.

Oceny dokonałam w oparciu o przedstawiony autoreferat, wykaz i analizę bibliometryczną opublikowanych prac naukowych, kopie publikacji stanowiących szczególne osiągnięcie naukowe oraz wybranych przez Autorkę publikacji z zakresu pozostałych prac badawczych.

Doktor nauk medycznych Joanna Bagińska w 1992 roku rozpoczęła studia na Oddziale Stomatologii Wydziału Lekarskiego Akademii Medycznej, obecnie Uniwersytet Medyczny w Białymstoku. Na ostatnich dwóch latach studiów miała stypendium asystenta stażysty w Zakładzie Stomatologii Zachowawczej macierzystej uczelni, a po ich ukończeniu w 1997 roku została tam zatrudniona jako asystent, następnie adiunkt (od 2007 roku). Od 01.10.2013 roku do chwili obecnej pracuje na stanowisku adiunkta w Zakładzie Propedeutyki Stomatologicznej Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku.

Stopień doktora nauk medycznych uzyskała w 2004 roku przedstawiając rozprawę pt. „Ocena stanu uzębienia dzieci w wieku 3 lat z terenu województwa podlaskiego”. Specjalizację II° w zakresie stomatologii z endodoncją uzyskała w 2006 roku.

Warto podkreślić, że dr Joanna Bagińska odbyła pięciodniową wizytę studyjną w Zakładzie Periodontologii Szpitala Uniwersyteckiego w Würzburgu (Niemcy) w okresie 20-25.05.2012 roku oraz uczestniczyła w 27 wielotematycznych kursach szkoleniowych.

Działalność dydaktyczna i organizacyjna

Doktor Joanna Bagińska posiada bogate doświadczenie dydaktyczne, które realizuje w ramach szkolenia przed i podyplomowego. Będąc pracownikiem Zakładu Stomatologii Zachowawczej UMB prowadziła ćwiczenia ze studentami II, III, IV i V roku kierunku lekarsko-dentystycznego. Obecnie, w ramach zajęć dydaktycznych w Zakładzie Propedeutyki Stomatologicznej prowadzi ćwiczenia i seminaria ze studentami I roku w zakresie ergonomii, przedklinicznej stomatologii zachowawczej i endodoncji. W Zakładzie Stomatologii Społecznej realizuje zajęcia ze studentami IV roku Wydziału Lekarskiego, Oddziału Nauczania w Języku Angielskim.

W roku akademickim 2013/2014 została opiekunem studentów I roku kierunku lekarsko-dentystycznego. Od roku pełni również funkcję opiekuna Studenckiego Koła Naukowego „StuDentio” przy Zakładzie Propedeutyki Stomatologicznej. W latach 2010-2011 była uczelnianym koordynatorem Ogólnopolskiego Konkursu Studentów Stomatologii „Złoty Reamer”. Nadzorowana przez nią praca została zakwalifikowana do finału konkursu. Jest

promotorem pomocniczym w przewodzie doktorskim porównującym skuteczność kliniczną wybranych sposobów znoszenia nadwrażliwości zębiny.

W ramach dydaktyki podyplomowej była kierownikiem, pomyślnie zakończonego, szkolenia specjalizacyjnego 3 lekarzy dentystów w zakresie stomatologii zachowawczej z endodoncją.

W latach 2007-2009 współpracowała z Centrum Egzaminów Medycznych przygotowując pytania na Lekarsko-Dentystyczny Egzamin Państwowy i Państwowy Egzamin Specjalizacyjny z zakresu stomatologii zachowawczej z endodoncją.

Za pracę dydaktyczną otrzymała za rok akademicki 2010/2011 Indywidualną Nagrodę Dydaktyczną III stopnia, Rektora Akademii Medycznej w Białymstoku.

Dr Joanna Bagińska od 1998 roku jest członkiem Polskiego Towarzystwa Stomatologicznego, Association of Dental Traumatology (od 2011 roku) i Polskiego Towarzystwa Periodontologicznego (od 2012 roku). Uczestniczyła w organizacji czterech Międzynarodowych Konferencji Naukowych Sekcji Periodontologii PTS (2006 rok i 2008 rok - członek komitetu organizacyjnego, 2010 rok - sekretarz, 2012 rok - v-ce przewodniczący komitetu organizacyjnego). Habilitantka prowadziła również wykłady na szkoleniach organizowanych przez Białostocki Oddział Polskiego Towarzystwa Stomatologicznego i Podlaskiego Stowarzyszenia Stomatologów.

Jest członkiem Wydziałowego Zespołu do Spraw Zapewnienia i Doskonalenia Jakości Kształcenia Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku na kierunku lekarsko-dentystycznym. Aktywnie współpracuje również z Działem Promocji i Rekrutacji UMB. Zajmuje się także popularyzacją nauki, współpracując z Wojewódzką Stacją Epidemiologiczną, Białostockim Oddziałem Telewizji Polskiej, NZOZ Promed-Schol w zakresie prewencji choroby próchnicowej i urazów zębów.

Podsumowując osiągnięcia dydaktyczne i organizacyjne stwierdzam, że dr Joanna Bagińska jest aktywnym i odpowiednio doświadczonym nauczycielem akademickim, gotowym do przejścia do dalszych etapów pracy dydaktycznej związanej z opieką nad innymi, młodszymi pracownikami naukowymi.

Działalność naukowa

Jak wynika z analizy bibliometrycznej, na dorobek naukowy dr Joanny Bagińskiej składa się 61 prac opublikowanych w pełnych numerach czasopism, których łączny współczynnik wpływu (IF) wynosi 10,520, punktacja KBN/MNiSW =460,5, zaś Index Copernicus (IC) jest równy 209,33. Obejmują one 41 oryginalnych prac pełnotekstowych, 6 prac kazuistycznych i 14 poglądowych. Wykaz oryginalnych, pełnotekstowych prac naukowych zamieszczonych w czasopismach posiadających IF obejmuje 11 pozycji (IF=10,520, KBN/MNiSW=215, IC=16,33). W 8 pracach habilitantka jest pierwszym autorem, w 2 - drugim, a w 1- trzecim. Pięć prac z tej grupy stanowi element szczególnego osiągnięcia naukowego o łącznym IF 4,24 i punktacji KBN/MNiSW =90. Kolejny element dorobku stanowią oryginalne, pełnotekstowe prace naukowe opublikowane w czasopismach nieposiadających IF. Ta kategoria obejmuje 30 publikacji (KBN/MNiSW=158,5, IC=116,81). Wśród tych prac w 15 habilitantka jest pierwszym autorem, w 5 drugim, zaś w 10 kolejnym. Dwie prace z tej grupy wchodzi w skład osiągnięcia naukowego. Ponadto habilitantka jest autorką 6 opisów przypadków (2 - pierwszy autor, 4 - drugi autor) zamieszczonych w czasopismach bez współczynnika wpływu IF.

Łączna suma punktów za te prace: KBN/MNiSW=25, IC=23,69. Dr Joanna Bagińska jest również pierwszym autorem 14 prac poglądowych w czasopismach bez IF o łącznej punktacji KBN/MNiSW=62, IC=52,50. Jedna z nich jest elementem osiągnięcia naukowego. Liczba cytowań pełnotekstowych prac autorstwa/współautorstwa dr n. med. Joanny Bagińskiej wynosi według bazy Web of Science 17 (Core Collection) i 29 (All Databases). Indeks Hirscha według Web of Science jest równy 3. Listę publikacji habilitantki uzupełnia 39 streszczeń ze zjazdów (2 - międzynarodowe, 37 - krajowe), publikacje w suplementach czasopism i listy do redakcji. W suplementach czasopism posiadających IF ukazało się 14 prac naukowych (4 - pierwszy autor, 2 - drugi autor, 8 - kolejny autor) o łącznym IF=9,390, KBN/MNiSW=149, IC=184,61. List do redakcji został opublikowany w czasopiśmie o IF=1,113, KBN/MNiSW=25.

Stwierdzam, że dorobek Habilitantki jest wystarczający do ubiegania się o stopień doktora habilitowanego. Jest spójny i w większości dotyczy stomatologii, w której to dziedzinie jest mało czasopism z współczynnikiem wpływu (IF), a punktacja większości czasopism jest często niższa niż dla innych nauk medycznych.

Zainteresowania naukowe dr n.med. Joanny Bagińskiej można podzielić na kilka obszarów tematycznych. Największa liczba prac obejmuje badania epidemiologiczne dotyczące stanu uzębienia mieszkańców województwa podlaskiego. Jak sądzę, ta tematyka jest szczególnie bliska Habilitantce, ponieważ przez 10 lat uczestniczyła jako członek wojewódzkiego zespołu ds. monitoringu w badaniach w tym zakresie. Badania były prowadzone zgodnie z wytycznymi Światowej Organizacji Zdrowia z wykorzystaniem wskaźników PUW/puw, SIC index oraz CPITN. W opublikowanych z tej dziedziny 16 pracach zostały omówione wyniki badań stanu uzębienia i potrzeb leczniczych różnych grup wieku mieszkańców województwa podlaskiego, w tym osób niepełnosprawnych ruchowo i intelektualnie. Dostarczyły aktualnych informacji odnośnie częstości występowania, intensywności, dynamiki przebiegu choroby próchnicowej, skuteczności działań profilaktycznych w populacji mieszkańców województwa podlaskiego.

Ściśle z zagadnieniami epidemiologicznymi łączą się prace dotyczące czynników ryzyka choroby próchnicowej kobiet w ciąży i matek małych dzieci. W cyklu pięciu prac (jednej poglądowej i 4 badawczych) Habilitantka omawia epidemiologię próchnicy wczesnej, obecnie określanej jako próchnica wczesnego dzieciństwa, ocenia wiedzę matek i ich zachowania prozdrowotne dotyczące tego problemu. Wnioskuje, że wiedza opiekunów małych dzieci dotycząca etiologii i prewencji choroby próchnicowej jest wystarczająca, nie przekłada się jednak na ich zachowania prozdrowotne.

Endodoncja czyli leczenie kanałowe zębów jest ściśle związane ze specjalizacją Habilitantki i zajmuje również pokaźną część jej działalności naukowej. W 11 pracach obejmujących zarówno prace kliniczne, poglądowe, doświadczalne, jak i kazuistyczne, przedstawia szeroki zakres problematyki związanej z tą tematyką. Interesujący jest cykl prac oceniający możliwości wykorzystania różnych metod tomografii komputerowej na potrzeby leczenia endodontycznego, który powstał przy współpracy z inżynierami uczelni technicznych.

Dużą część dorobku naukowego Habilitantki stanowią prace dotyczące materiałów stosowanych w stomatologii. Obejmują zarówno ocenę cech użytkowych materiałów złożonych do wypełnień ostatecznych ubytków próchnicowych (5 prac), właściwości mechanicznych produktów stosowanych do unieruchamiania rozchwianych zębów (4 prace),

jak i środków o działaniu przeciwróchnicowym oraz znoszących nadwrażliwość zębiny (6 prac). W tej grupie znajduje się również wstępna ocena możliwości wykorzystania chitosanu jako dodatku do gumy do żucia. Wyniki badania są obiecujące, bowiem autorzy stwierdzili jego istotny wpływ na obniżenie miana bakterii próchnicotwórczych *Streptococcus mutans* i *Lactobacillus* w ślinie stymulowanej.

Pewną grupę prac stanowią publikacje dotyczące zasad udzielania pierwszej pomocy pacjentom po urazach zębów, zwłaszcza po ich całkowitych zwichnięciach. Ta część dorobku obejmuje 7 prac i jeden komentarz. Są to głównie badania ankietowe przeprowadzone w środowisku ratowników medycznych, pielęgniarek i dentystów. Na ich podstawie Habilitantka i wsp. wyciągnęli wnioski, że wiedza tych grup zawodowych na powyższy temat jest niska, ale nawet jednorazowe szkolenie podnosi zadowalająco poziom wiedzy w tym zakresie.

Problemy stomatologiczne osób z przewlekłymi chorobami nerek zaowocowały cyklem trzech prac poświęconych temu zagadnieniu. W jednej z nich Habilitantka i wsp. podejmują problem kompleksowego przygotowania pacjentki do przeszczepu nerki podkreślając, że dotychczasowe procedury rutynowego usuwania zębów prowadzą do okaleczania jamy ustnej. W kolejnej pracy omówiono wpływ czynnika wzrostu hepatocytów (HGF) na stan przyzębia osób hemodializowanych. Stwierdzono istnienie związku pomiędzy poziomem czynnika HGF a chorobą nerek. W trzeciej z tego cyklu pracy podjęto problem kserostomii i jej ewentualnego, niekorzystnego wpływu na ogólny stan pacjentów hemodializowanych. Habilitantka i wsp. wysnuli tezę, że suchość jamy ustnej może zwiększać ryzyko występowania zaburzeń hemodynamicznych, których konsekwencją może być nawet przedwczesny zgon.

Pozostałe publikacje nie tworzą tematycznie zwartej grupy i dotyczą wpływu przewlekłego zatrucia herbicydami na narządy wewnętrzne zwierząt doświadczalnych (2 prace), oceny roli komórek tucznych w zaawansowanych postaciach choroby przyzębia (1 praca), aspiracji wypełnienia amalgamatowego do dróg oddechowych (1 praca), omówienia systemu ICDAS/ICCMS (1 praca) oraz obejmują 2 sprawozdania z konferencji naukowych Sekcji Periodontologii PTS.

Potwierdzeniem aktywności naukowej Habilitantki jest fakt, że kierowała ona 9 projektami badawczymi finansowanymi z budżetu Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku. Warto również zaznaczyć, że 6 – krotnie była nagradzana za osiągnięcia naukowe przez Rektora AMB/UMB (Nagrody Zespołowe III stopnia -2, II stopnia -1, I stopnia -1 i nagrody I stopnia -2).

Ocena szczególnego osiągnięcia naukowego

Dr n. med. Joanna Bagińska jako swoje szczególne osiągnięcie naukowe, będące podstawą ubiegania się o stopień naukowy doktora habilitowanego w dziedzinie nauk medycznych w dyscyplinie stomatologia, przedstawiła cykl 9 publikacji związanych z epidemiologią choroby próchnicowej. Powyższym pracom nadano wspólny tytuł „Ocena nowych wskaźników choroby próchnicowej – na podstawie badań stanu uzębienia dzieci z województwa podlaskiego.” Publikacje składające się na szczególne osiągnięcie naukowe dr n. med Joanny Bagińskiej obejmują 1 pracę pogładową i 8 badawczych. Sumaryczny IF przedmiotowego

cyklu prac wynosi 4,24, zaś łączna punktacja MNiSW jest równa 111. Składają się na niego poniższe publikacje:

1. Bagińska J, Rodakowska E. Current dental caries indices – a review of literature. *Journal of Stomatology*, 2012, 65, 6, 892-905 MNiSW 5
2. Bagińska J, Linczuk E. Dental caries profile among 6-8-year old children from Białystok District, Poland. *Progress in Health Science* 2013, 3, 2, 52-57 MNiSW 7
3. Bagińska J, Rodakowska E, Wilczyńska-Borawska M, Jamiołkowski J. Index of clinical consequences of untreated dental caries (pufa) in primary dentition of children from north-east Poland. *Advances in Medical Science* 2013, 58, 2, 442-447 MNiSW 15 IF 0,964
4. Bagińska J. Evaluation of the status of primary dentition in 6-7-year-old children from Białystok District using mean dmf and the index of clinical consequences of untreated dental caries (pufa). *Dental and Medical Problems* 2013, 50, 2, 160-166 MNiSW 5
5. Bagińska J, Stokowska W. Pulpal Involvement-Roots-Sepsis (PRS) Index: a new method for describing the clinical consequences of untreated dental caries. *Medical Principles and Practice* 2013, 22, 555-560. Reply. *Medical Principles and Practice* 2014, 23, 293-294 MNiSW 25 IF 1,113
6. Bagińska J, Stokowska W. Wskaźnik Pulpal Involvement-Roots-Sepsis (PRS) – nowe narzędzie do oceny powikłań nieleczonej próchnicy zębów. *Magazyn Stomatologiczny* 2013, 22, 10, 80-85 MNiSW 4
7. Bagińska J, Rodakowska E, Kierklo A. Status of occlusal surfaces of first permanent molars in 6-8-year-old children evaluated by the CAST and DMF indices. *European Journal of Paediatric Dentistry* 2014, 15, 107-112 MNiSW 15 IF 0,484
8. Bagińska J, Rodakowska E, Wilczko M, Kierklo A. Caries Assessment Spectrum and Treatment index in the primary molars of 6-7-year-old Polish children. *Oral Health & Preventive Dentistry*, 2014, 1-8 MNiSW 15 IF 0,532
9. Bagińska J, Rodakowska E, Milewski R, Kierklo A. Dental caries in primary and permanent molars in 7-8-year-old children evaluated with Caries Assessment Spectrum and Treatment (CAST) index. *BMC Oral Health* 2014, 14, 74 MNiSW 20 IF 1,147

Rozprawa habilitacyjna jest konsekwencją dużego zaangażowania Habilitantki w badania epidemiologiczne, które prowadziła przez szereg lat. Jej spostrzeżenia dotyczące niedoskonałości stosowanych dotychczas powszechnie mierników choroby próchnicowej potwierdziło powołanie przez FDI zespołu ekspertów do opracowania nowych narzędzi do tych ocen. Celem opublikowanych przez Habilitantkę badań było więc dokonanie niezależnej oceny nowych wskaźników choroby próchnicowej (SIC index, PUFA/pufa, CAST) pod kątem możliwości zastosowania ich w praktyce i uzyskanie danych epidemiologicznych dotyczących choroby próchnicowej w populacji dzieci 6-8 letnich mieszkających w Białymstoku i okolicach. W trakcie realizacji swoich zamierzeń Habilitantka uproszczyła również wskaźnik klinicznych następstw nieleczonej próchnicy PUFA/pufa i zaproponowała wskaźnik powikłań nieleczonej próchnicy PRS index, poświęcając mu dwie publikacje. Opublikowanie uproszczonego wskaźnika następstw nieleczonej próchnicy spowodowało twórców oryginału do ustosunkowania się do przedstawionej przez Habilitantkę koncepcji. Wyrazem tej dyskusji był ich list do redakcji czasopisma *Medical Principles and Practice*, w którym ukazała się jedna z prac, na który autorka odpowiedziała. Zmiany zaproponowane przez Autorkę nie znalazły akceptacji u twórców wskaźnika, ale chciałabym wyrazić swoją

opinię na ten temat. Moim zdaniem zaproponowane przez Habilitantkę uproszczenie PUFA/pufa jest uzasadnione i ułatwia prowadzenie ocen. Niewątpliwie połączenie składowych F/f i A/a w jeden kod S(sepsis) jest słuszne, jak również rozdzielanie składowej P/p (zęby z zajęciem miazgi), na P/p (zajęcie miazgi) i R (korzenie zębów) lepiej obrazuje zawansowanie procesu próchnicowego niż kryteria uwzględnione w oryginale. Zgadzam się jednak z twórcami wskaźnika, że to narzędzie epidemiologiczne służy ocenie stanu, a nie potrzeb leczniczych. Jednocześnie, jako stomatolog dziecięcy z ponad trzydziestoletnim stażem pracy klinicznej, uważam, że sugerowane przez Autorkę wnioski dotyczące leczenia endodontycznego zębów mlecznych w oparciu o wyniki uzyskane przy zastosowaniu PRS nie są tak oczywiste, bowiem leczenie endodontyczne zębów mlecznych ma bardzo dużo ograniczeń i podejmując decyzję o jego wdrożeniu kierujemy się nie tylko stopniem zachowania korony zęba. Uważam jednak, że propozycja Habilitantki dotycząca omawianego problemu świadczy o jej zaangażowaniu w prowadzone badania i praktycznym podejściu do ich realizacji.

W oparciu o przeprowadzone badania Autorka wyciągnęła 5 wniosków, które są spójne z założeniami pracy. Może zbyt odważnie umieściła na zakończenie 1 wniosku stwierdzenie, co do poważnych zaniechań w leczeniu zębów. Średnia liczba wypełnień w pierwszych stałych zębach trzonowych u dzieci 6-8 letnich wynosi 0,45, przy średniej tych zębów z próchnicą 0,05 jak wynika z publikacji nr 2. Świadczy to o tym, że prawie wszystkie zęby szóste dotknięte chorobą były wyleczone. Zakończenie 2 wniosku również budzi moje wątpliwości, ponieważ nie wynika z przeprowadzonych badań.

Na podkreślenie zasługuje fakt, że Habilitantka jest pierwszym autorem we wszystkich pracach wchodzących w skład szczególnego osiągnięcia naukowego. Z załączonych oświadczeń współautorów wynika, że jej udział w prowadzonych badaniach był wiodący. Prace opublikowane zostały w recenzowanych czasopismach również o zasięgu międzynarodowym, więc w tej sytuacji recenzent szczególnego osiągnięcia naukowego może tylko potwierdzić przydatność już wcześniej pozytywnie zrecenzowanych prac. Chcę zaznaczyć, że moje uwagi stanowią podstawę do dyskusji z Habilitantką, ale nie wpływają na ocenę jakości pracy.

Podsumowując stwierdzam, że dorobek naukowy dr n.med. Joanny Bagińskiej jest duży i wielokierunkowy. Habilitantka w zdecydowanej większości publikacji jest pierwszym lub drugim autorem. Spełnia on również formalne kryteria bibliometryczne stawiane kandydatom do stopnia naukowego doktora habilitowanego. Bogate doświadczenia naukowe, kliniczne, dydaktyczne i organizacyjne habilitantki pozwalają sądzić, że jest ona przygotowana do prowadzenia samodzielnej działalności naukowej i spełnia kryteria stawiane kandydatom na stopień doktora habilitowanego w dziedzinie nauk medycznych, w dyscyplinie stomatologia.

Przedkładałam zatem Wysokiej Radzie Wydziału Lekarskiego z Oddziałem Stomatologii i Oddziałem Nauczania w Języku Angielskim wniosek o dopuszczenie dr n.med. Joanny Bagińskiej do dalszych etapów przewodu habilitacyjnego.

Białystok, dn.17.08.2015

KIEROWNIK ZAKŁADU
Stomatologii Dziecięcej

dr hab.n.med. Grażyna Marczuk-Kolada